

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту і логістики

КОМПЛЕКСНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА:

**Шляхи забезпечення стійкого інноваційного розвитку
підприємств харчової промисловості**

Головний керівник – д.е.н., проф. Ігор САВЕНКО

**на тему: Удосконалення стійкості розвитку підприємств в умовах
економічної нестабільності**

ШИФР КРБ. МІЛ.1.689-03.24.1

Здобувачка Влада ФАЄР

Керівник д.е.н., проф. Ігор САВЕНКО

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від _____ 2023 р., протокол № _____
Завідувач кафедри менеджменту і логістики _____ Ірина СЕДІКОВА
(підпис)

Одеса – 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Хлібопекарська галузь України виконує важливу соціальну функцію щодо забезпечення населення якісними продуктами харчування в достатньому обсязі, особливо в умовах відновлення після військової агресії. Стан, тенденції та перспективи розвитку підприємств хлібопекарської галузі України, вивчаються в роботах науковців та практиків. Незважаючи на велику кількість наукових робіт, проблема ефективного інноваційного забезпечення підприємств хлібопекарської галузі не набула свого практичного вирішення. Тому тема, мета і завдання кваліфікаційної роботи є безумовно актуальними.

У першому розділі **«Теоретичні аспекти розробки стратегії розвитку підприємства»** визначено сутність поняття «стратегія розвитку підприємства», надано класифікацію напрямів інноваційного розвитку підприємств, досліджено інструментарій розробки інноваційної стратегії розвитку підприємства. Зроблено висновки за розділом 1.

У другому розділі **«Тendenції розвитку підприємств хлібопекарської галузі в Україні»** досліджено стан ринку хлібобулочних виробів в країнах ЄС, тенденції розвитку хлібопекарської галузі України та здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ Одеський хлібозавод №4, зроблено висновки за розділом 2.

У третьому розділі **«Розробка інноваційної стратегії розвитку ТОВ Одеський хлібозавод №4»** визначено основні інноваційні напрями розвитку підприємств хлібопекарської галузі, розроблено та економічно обґрунтовано проєкт з інноваційної стратегії розвитку ТОВ Одеський хлібозавод №4, зроблено висновки за розділом 3. Зроблено загальні висновки.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 58 сторінки, 24 таблиці, 18 рисунків. Перелік посилань нараховує 30 найменування.

Ключові слова: харчова галузь, хлібопекарська галузь, хлібозавод, стратегія розвитку підприємства, заморозка хлібозаготовок.

ВСТУП

Актуальність. Харчова промисловість України виконує важливу соціальну функцію щодо забезпечення населення якісними продуктами харчування в достатньому обсязі, особливо в умовах відновлення після військової агресії. Різноманітність умов функціонування галузей харчової промисловості – певні особливості, потреби, наявні ресурси, вимагають специфічних підходів до створення сприятливих умов для запровадження інновацій в хлібопекарську галузь, аналіз їхнього стану та оцінка впливу на розвиток цього сектору економіки є актуальним питанням сьогодення. Стан, тенденції та перспективи розвитку підприємств хлібопекарської галузі України, аналіз існуючих та пошук нових механізмів інноваційно-інвестиційного забезпечення їх конкурентоспроможності вивчались в роботах науковців кафедр менеджменту і логістики, хлібопечення Одеського національного технологічного університету. Втім, незважаючи на велику кількість наукових робіт, проблема ефективного інноваційного забезпечення підприємств хлібопекарської галузі не набула свого практичного вирішення. Тому тема, мета і завдання кваліфікаційної роботи є актуальними.

Ступінь дослідження проблеми. Теоретико-методичним аспектам розробки інноваційної стратегії підприємства присвячено ряд наукових праць вітчизняних та закордонних вчених та практиків, таких, як Назаренко І., Обруч Г., Микитюк П., Крисько Ж., Овсянюк-Бердадіна О., Скочиляс С., Бетехтіна Л., Важненко Г., Тараненко О. В той же час вивчення наукової літератури дає можливість стверджувати, що дане питання потребує поглибленого дослідження.

Метою роботи є обґрунтування та розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо розробки інноваційної стратегії розвитку ТОВ Одеського хлібозаводу №4.

Основними завданнями, що стоять для досягнення поставленої мети є:

– визначено сутність поняття «стратегія розвитку підприємства» та класифікація стратегій;

– досліджено сучасний стан розвитку світового ринку хлібобулочних виробів.

– визначено тенденції розвитку хлібопекарської галузі в Україні.

– розроблено інноваційну стратегію розвитку ТОВ Одеського хлібозаводу №4.

– здійснено економічне обґрунтування розробки інноваційної стратегії розвитку ТОВ Одеського хлібозаводу №4

Об’єктом дослідження виступає процес розробки інноваційної стратегії розвитку ТОВ Одеський хлібозавод №4.

Предметом дослідження виступають методичні та практичні засади процес розробки інноваційної стратегії розвитку ТОВ Одеський хлібозавод №4

Методи дослідження.

Теоретичною і методологічною основою кваліфікаційної роботи стали положення викладені в працях провідних вітчизняних і зарубіжних учених економістів. Для досягнення мети і вирішення поставлених завдань були використані загальні й спеціальні методи наукового пізнання: історично-логічний метод; метод систематизації і класифікації економічних процесів і явищ; інституціональний аналіз; системний підхід і системний аналіз; статистичний і графічний методи.

Інформаційно-нормативною базою виконаного дослідження виступають загальнонаукові положення та закони функціонування ринкової економіки, наукові праці класиків економічної теорії, менеджменту та публікації провідних вчених і фахівців з проблем стійкого розвитку підприємств.

Інформаційну базу дослідження склали офіційні статистичні матеріали Держкомстату України, звіти про результати діяльності ТзОВ «Одеський хлібозавод №4», інформаційні ресурси мережі INTERNET

ЗМІСТ

	Стор
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Сутність поняття «стратегія розвитку підприємства» та класифікація напрямів інноваційного розвитку підприємств	9
1.2. Інструментарій розробки інноваційної стратегії розвитку підприємства	16
Висновки до розділу 1.	24
РОЗДІЛ 2. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ	25
2.1. Стан ринку хлібобулочних виробів в країнах ЄС	25
2.2. Тенденції розвитку хлібопекарської галузі України	31
2.3 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ Одеського хлібозаводу №4	39
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОГО ХЛІБОЗАВОДУ №4	50
3.1. Основні інноваційні напрями розвитку підприємств хлібопекарської галузі	50
3.2. Розробка та економічне обґрунтування проекту з інноваційної стратегії розвитку ТОВ Одеського хлібозаводу №4	57
Висновки до розділу 3	62
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВИСНОВКИ

1. В процесі дослідження визначено сутність поняття «стратегія розвитку підприємства». Стратегія розвитку підприємства – довгостроковий гнучкий план дій інноваційного спрямування з відповідним рівнем ризику, який базується на детальному аналізі внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, залежить від людських чинників та потребує інвестицій для досягнення ефективних результатів, підвищення конкурентоспроможності продукції і підприємства.

2. Досліджено інструментарій розробки інноваційної стратегії розвитку підприємства та виявлено, що вибір напрямків інноваційного розвитку підприємства починається з постановлення цілей і завдань інноваційного розвитку в рамках обраної місії підприємства, аналізу внутрішніх та зовнішніх умов господарювання, пошуку ресурсів для інноваційної діяльності та ефективного їх розподілу, продовжується генеруванням альтернативних напрямів діяльності, їх оцінкою, ранжуванням за пріоритетністю впровадження і закінчується остаточним вибором. У цьому процесі використовуються такі методи аналізу: SWOT-аналіз, STP-аналіз, GAP-аналіз, стратегічна модель Портера, матриця Бостонської консультативної групи, матриця «Мак Кінсі-Дженерал Електрик»,

3. Досліджено сучасний стан розвитку європейського ринку хлібобулочних виробів. За останні роки у країнах ЄС пройшов перерозподіл ринку виробництва хліба і хлібобулочних виробів, сутність якого полягає у банкрутстві дрібних виробників та створення великих промислових підприємств, які мають власну роздрібну мережу. В той же час приватним малим пекарням належить не більше десятої долі ринку. За експертними оцінками, кількість мініпекарень у ЄС в найближчі роки може скоротитися ще на третину. Розглянуті процеси відбуваються одночасно з поліпшенням якості і збільшенням строків зберігання хліба за рахунок вдосконалення технології виробництва і поставок нового технологічного обладнання.

4. Визначено тенденції розвитку хлібопекарської галузі в Україні. Основним висновком досліджень є тенденція на українському ринку хліба і хлібобулочних виробів до зниження обсягів виробництва та споживання. визначено, що при цьому не враховують частки ринку, що перебуває «у тіні». Обсяги тіньового ринку складають більшу половну загального виробництва, що не дає змогу оцінити реальний стан ринку, складає глобальну загрозу продовольчій безпеці держави. В економічній площині – нелегальні виробники практично не сплачують податки, отримуючи конкурентну перевагу над легальними виробниками і мотивуючи їх переходити «в тінь».

5. ТОВ Одеський хлібозавод №4 веде підприємство хлібопекарської галузі півдня України. Різноманітний асортимент високоякісної хлібобулочної продукції, користується незмінним попитом у споживачів. Технічна база – одна із кращих в Україні. Устаткування кращих світових фірм, встановлене на підприємстві, дозволяє випускати продукцію, що довше зберігає свіжість і користується більшим попитом у споживачів. В результаті дослідження розроблено інноваційну стратегію розвитку Одеського хлібозаводу №4 яка відноситься до активних технологічних – технології заморожених напівфабрикатів, з метою швидкого реагування на зміни в попиті на хлібобулочні вироби в торгівельних мережах набули поширення серед виробників технології заморожених напівфабрикатів, (сформованих, частково вистояних чи випечених і заморожених), готове до використання охолоджене тісто, що зберігається просто на полицях холодильників і дає можливість самостійно приготувати певні хлібобулочні вироби вдома.

6. Здійснено розробку та економічне обґрунтування проекту з запровадження технології заморожених напівфабрикатів. Розрахунки показників інвестиційної привабливості заходу показують, можливість реалізації проекту. Розрахунки показали, що рекомендований проект інвестиційно привабливий.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соколова Н., Котузаки О., Пожиткова Л. (2018). Аналіз проблем хлібопекарської галузі, стан ринку та актуальні шляхи розширення асортименту.. *Grain Products and Mixed Fodder's*, 18(3), 20-24. <https://doi.org/10.15673/gpmf.v18i3.1074>
2. Костюк Г.В. Управління стратегією розвитку підприємства. Ефективна економіка №12. 2012. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. Видавництво ТОВ «ДКС-центр». <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1620>
3. Хацер М.В. Стратегія розвитку підприємства в умовах нестабільності економіки держави. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2014. № 3. С. 109–112. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2014_3_24 (дата звернення: 26.09.2018).
4. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року / [Ю. Лупенко, П. Саблук, В. МесельВесесяк, М. Малік та ін.]. – К. : ІАЕ, 2001. – 221 с.
5. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник / За ред. П. П. Микитюка. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.
6. Кононова І. В. Класифікація стратегій розвитку соціально-економічних систем. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. http://www.visnyk-econom.uzhnu.ua/archive/12_1_2017/39.pdf
7. Назаренко І. Л., Обруч Г. В. Інноваційний розвиток підприємства: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2021. – Ч. 1. – 62 с.
8. Микитюк П. П, Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с
9. Україна: ринок хліба, 2011 год. — Режим доступу: <http://ukrprod.dp.ua/2012/01/17/ukrainaxlebnyjrynok2011god.html#more2197>

10. Бетехтіна Л.О. Особливості розвитку хлібопекарської галузі та її потенціал для інвестування. АГРОСВІТ № 6. 2012
http://www.agrosvit.info/pdf/6_2012/7.pdf.

11. Важненко Г. Амарант у виробництві хліба в Німеччині. 2018.
<https://amaranth-association.com/> амарант-у-виробництві-хліба-в-німеччині/

12. Ринок хлібобулочних виробів у Польщі .З минулого в майбутнє © 2012 Lesaffre - All rights reserved 1 м. Київ 24.05.2017 Krzysztof GRODZICKI, R&D Manager, Lesaffre Polska, Poland

<https://lesaffre.ua/wp-content/uploads/2017/06/6.-Rinok-hlibobulochnih-virobiv-Polshhi.pdf>

13. Тараненко О. Витримати усі виклики часу та рухатися вперед, не помічаючи перешкод. <https://harch.tech/2021/01/30/vap-novyj-prezident/>.

14. Novoitenko I.V., Malynovskyi V.V. (2015). Formuvannia konkurentnykh perevah pidpriemstv khlibnoho rynku Ukrainy. [Formation of competitive advantages of the enterprises of the bread market of Ukraine]. Global and national problems of the economy. Vol. 7, pp. 432–437. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/7-2015/94.pdf>. (in Ukrainian)

15. Official site of PJSC "Kyivklib". Available at: <http://kyivhlib.com.ua/ukr/kievhleb/>.

16. Official site of PJSC Concern Klibprom. Available at: <http://hlibprom.com.ua/>.

17. Official website of TM "Formula of Taste". Available at: <http://www.formula-smaku.com/>.

18. Official site of TM Kulinichi. Available at: <http://www.kulinichi.com/ua/about-company.html>.

19. Official site of LLC "Klibni Investytsi HK". Available at: <http://hlebinvest.com.ua/uk/about>. 20. Official site of the Holding "Golden Harvest" Lauffer Group. Available at: <http://www.lauffer.com/>.

20. https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/11/zb_yearbook_2019.pdf

21. Сучасне хлібопечення формує майбутнє хліба
<https://harch.tech/2021/08/25/majbutne-hliba-lesaffre/>

22. Види діяльності Одеського хлібозаводу №4 за КВЕДОМ

23. Моделі інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості [Електронний ресурс] // Електронний архів Національного університету харчових технологій. – 2012. – Режим доступу.: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/handle/123456789/264>

24. Мохонько, Г.А. , Особливості впровадження моделей інноваційної активності промислових підприємств [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – 2010. - №2. – Режим доступу до журн.:
http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/12_2015/87.p – Назва з екрану

25. Середньорічне зростання світового ринку ХБВ у найближчі 5 років може скласти близько 2,3% – HD-group. URL: <https://www.apkinform.com/uk/news/1522379> (дата звернення 10.06.2022 р.).

26. 8 трендів, які визначають майбутнє хлібного ринку. URL: <https://mind.ua/publications/20208077-8-trendiv-yaki-viznachayut-majbutnehlibnogo-rinku> (дата звернення 10.06.2022 р.).

27. Аналіз ринку заморожених хлібобулочних і кондитерських напівфабрикатів. 2019 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanierynka/analiz-rynka-zamorozhennyh-hlebobulochnyh-i-konditerskih-polufabrikatov-2019-god> (дата звернення 10.06.2022 р.).

28. Огляд ринку заморожених готових напівфабрикатів: Тенденції на ринку. URL: <https://koloro.ua/ua/blog/issledovaniya/obzor-rynka-zamorozhennyh-gotovyh-polufabrikatov-tendencii-na-rynke-osnovnye-proizvoditeli.html> (дата звернення 10.06.2022 р.).

29. Економічна статистика. Реалізація промислової продукції за видами. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 10.06.2022 р.).

30. Кривенко Є. Управлінський інструментарій в інноваційному розвитку підприємства. Харків: ХНЕУ. 2017. С. 117–127